

"El crític ha de lluitar per dignificar el nostre cinema"

Joan Francesc de Lasa (Barcelona, 1918) és el major coneixedor del cinema català primitiu. Director de documentals sobre Catalunya i sobre els pioners de la nostra cinematografia, ha publicat molts llibres sobre els inicis del setè art.

—Vostè va introduir-se al món del cinema com a crític.

—Jo vaig començar a fer crítica l'any 1936, sóc llicenciat en Dret però no hi he exercit mai.

Quan vaig acabar la carrera vaig presentar-me a un concurs de crítica que es va fer a Barcelona poc abans de la guerra i vaig començar a escriure a la revista *Informaciones*.

—Però vostè no tan sols ha escrit sobre cinema sinó que també ha fet cinema.

—Sí, tinc el Premi Ciutat de Barcelona per *Si la Rambla pudiera hablar* de l'any 1952 i el Premi del Festival de Bilbao per *El món de Fructuós Gelabert* de 1962. Sempre he fet documentals perquè no m'ha interessat mai la ficció. Només vaig fer una pel·lícula que podria considerar-se com a ficció i que es deia *Linterna mágica*. Em vaig proposar fer-la sense moviments de càmera. Era la història d'un realitzador de plaques de llanterna màgica que vivia a Barcelona.

—Sempre sobre temes relacionats amb la cultura catalana.

—En aquell temps no es podia fer res al voltant de la cultura catalana, però se'm va ocórrer fer coses que tingueren alguna cosa a veure amb el meu país, encara que fóra en castellà.

—Aquesta és la preocupació que es veu en el seu darrer llibre, la recuperació de figures mítiques dins del cinema català, com els germans Baños.

—Sí, el llibre d'ara, que es diu *Aquell vell cinema català*, és una biografia dels germans Baños, principalment Ricard, fundador de la Royal Films. El seu germà Ramon va ser la font principal d'aquest treball, ja que vaig tenir amistat amb ell.

—Hi ha alguna anècdota curiosa que ha incorporat a aquest llibre?

—Sí, hi ha una de molt graciosa dels Baños. Ells van fer dues pel·lícules sobre

DESIDERI GUIA

Joan F. de Lasa sempre s'ha ocupat del cinema català. Els germans Baños protagonitzen el seu llibre.

viatges en tramvia que, a més a més, es projectaven dins d'un vagó estacionat al carrer que es deia Metropolitan Cinema Way. El tramvia trontollava durant tota la projecció de manera que l'espectador creia que de debò anava en un tramvia. Una pel·lícula representava un viatge per Barcelona i l'altra per València.

—Per què els seus llibres se centren en els autors primitius del cinema?

—Perquè jo penso que el crític no ha de ser únicament una persona que digui si una pel·lícula és bona o dolenta, també ha de lluitar per la dignificació del nostre cinema. I aquesta època estava molt oblidada. Jo vaig conèixer Fructuós Gelabert al 1950, tres anys abans de la seva mort, i no volia cap reconeixement. Jo sempre he tingut una gran admiració per la vellesa, i quan vaig conèixer-lo em vaig adonar que aquell vell que vivia gràcies als seus fills s'obria a un jove interessat per la seva obra.

—I aquesta admiració per la vellesa el va impulsar a estudiar els pioners.

—Jo ja havia fet una pel·lícula documental sobre un pintor oblidat que es deia Sucre i que va aconseguir conscienciar el públic sobre determinades figures que en algun moment han estat molt importants dins de la cultura del nostre poble i que es troben en l'oblit més absolut. A mesura que em va interessar el cinema vaig pensar que hi havia tota una generació de cineastes que es moria de fàstic i que ho havien significat tot en el cinema català.

—Com era Gelabert?

—Jo el vaig conèixer

molt vell i tenia una visió de la realitat molt mitificada. Potser per això no li va agradar gens el llibre que vaig escriure sobre la seva vida. Ell es pensava que era un Griffith català i només quan vaig proposar a l'Ajuntament de Barcelona de fer-li un homenatge va començar a creure en mi. De fet, i parlo de 1952, aquell va ser l'únic homenatge en vida que se li va fer.

—Sembla difícil imaginar que no tenia cap reconeixement ni cap ajuda oficial...

—Nosaltres fins i tot intentàrem que l'Ajuntament li concedís alguna ajuda social, però ens la van denegar. Només li donaren quinze mil pessetes per reproduir la seva primera pel·lícula *Riña en un café*.

—Com va fer per recuperar tot aquest cinema català primitiu?

—En col·laboració amb la Generalitat he reunit una col·lecció amb tot el cinema català que es conserva. He fet d'assessor de la Generalitat, i això m'ha facilitat aquesta tasca.

Francesc Gisbert